

sed solum quod Deus prædeterminet voluntatem in omnibus opportunitatibus, vel occasionibus longo tempore occurrentibus, sicut facit in uno vel altero actu, quod revera non potest speciale auxilium appellari, quod sit alterius rationis ab illo quod Deus confert ad singulos actus, quando ad illos prædeterminat voluntatem, juxta illam sententiam. Hæc autem omnia sunt aliena a modo loquendi Patrum et Conciliorum; nam semper declarant hos effectus gratiæ per specialia auxilia, quibus Deus excitat et vocat hominem, et offert illi occasiones bene operandi, et observat tempus et modum accommodatum illi quem vult salvare et convertere. Ac denique nunquam hujus physicæ prædeterminationis meminerunt, ut in eam revocarent differentiam inter eam gratiam quæ consequitur effectum, et illam quæ caret effectu. At vero, præter hos duos modos nullus alius excogitari potest, nisi ille in quo vocatio habet infallibilem effectum ex adjuncta præscientia Dei; quia conjunctio talis effectus cum tali causa solum potest esse ineffabilis, aut ex vi causæ primæ, aut ex vi causæ proximæ, aut ex præscientia; sed duo priores modi exclusi sunt; ergo solum superest tertius.

12. Rursus, quod hic modus sufficiat ad declarandam efficaciam vocationis, satis ostendunt ea quæ ex Augustino adducta sunt. Et addi potest hanc efficaciam debere esse proportionatam causalitati vocationis; hæc autem causalitas vocationis moralis est, ut in cap. 5 declaravimus, et constat ex Augustino, ubicumque de illa loquitur, nam per modum suasionis et moralis inductionis, hoc declarat, quatenus, nimirum, *Deus, per hanc gratiam, vel aperit quod latebat, vel suave facit quod non delectabat*; ergo hæc efficacia moraliter etiam intelligenda est. Pertinet autem maxime ad moralem persuasionem prudentia et præscientia persuadentis, qua novit servare modum et tempus aptum ad inclinandam voluntatem alterius; ergo, cum Deus possit hoc genere efficaciæ uti perfectissimo modo, sufficienter ac optime per hunc modum intelligitur efficacia impulsus et vocationis ejus. Atque ita facile consequuntur utilitates supra enumeratæ. Facillime enim intelligitur quomodo cum hac efficaciâ stet libertatis usus, quia nec moralis persuasio et inductio illi repugnat, ut per se constat; neque etiam infallibilitas, quæ oritur ex præscientia, quia illa ut sic non est ex causa, seu ex suppositione antecedente, sed

ex suppositione ipsius rei futuræ in ratione objecti veri et cognoscibilis. Et hinc consequenter facile intelligitur quomodo, sine hac efficaciâ gratiæ, possit esse gratia sufficiens in his qui non convertuntur; quia potest id provenire ex sola voluntate eorum, quæ potest non consentire, etiamsi gratia in actu primo habeat omnem sufficientiam, et ita loquitur Scriptura: *Quoties volui congregare filios tuos, et noluisti* (Luc. 23)? et sæpe alias. Tandem hinc facile conciliantur dicta Patrum, nam quidam aiunt Deum eligere, aut præfinire seu prædestinare hominem, aut supernaturales actus ejus juxta suam præscientiam, alii vero negant Deum prædestinare aut eligere hominem ex meritis prævisis; hæc autem conciliantur optime, si priora intelligantur de præscientia conditionata, secundum quam Deus eligit eum quem vocare decrevit eo tempore et modo quo præcivit consensurum; posteriora vero intelligantur de meritis prævisis per absolutam præscientiam; non enim propterea Deus sic vocat efficaciter aliquem, quia præcivit illum bene operaturum, sed illum ita vocat, ut bene operetur, juxta illud: *Quæ præparavit Deus ut in eis ambulemus* (Ephes. 2). De quibus Patrum sententiis nonnulla attingemus, c. 16.

13. *Objectio.* — Sed dicet aliquis eandem fere difficultatem relinqui in hac nostra sententia, præsertim circa sufficientiam gratiæ, eandem (inquam) quæ in alia sententia fuit a nobis proposita. Aut enim vocatio, hoc modo efficax, est necessaria ad singulos actus supernaturales, vel non. Hoc posterius est aperte contra Augustinum, citatis locis, et præsertim de Dono perseverantiæ, cap. 14, et libr. 1 ad Simplic., quæst. 2, ubi non solum ait, sine hac vocatione neminem credere aut salvari, sed etiam neminem posse credere aut salvari. Si vero dicatur prius, sequitur sine hac vocatione neminem habere gratiam sufficientem ad credendum vel amandum, quia caret re necessaria ad talem actum, et non est in potestate ejus habere illam; quid enim faciet homo ut Deus illum vocet tempore opportuno, quo prænovit illum consensurum?

Aliæ difficultates. — *Prima.* — Præter hanc enim sunt aliæ difficultates in hoc modo explicandi gratiam efficacem. Prima est, quia, licet hoc modo bonitas et misericordia Dei recte ostendatur, in his quos congrue vocat, tamen videtur ab ejus bonitate alienum, ut in reliquis omnibus, atque adeo in majori ho-

minum multitudine, ea tempora et occasiones ad eos vocandos observet, quibus certo scit illos repugnaturus. In quo moraliter videtur Deus nolle illos homines salvare; nam, si id vere optaret, adhiberet opportuna media, vel saltem non ita incongruas (ut sic dicam) occasiones vocandi observaret, ut videatur potius, per tales vocationes quærere occasiones perendi homines, quam salvandi.

Secunda. — Secunda, quia ex illa interpretatione sequitur accidere posse, ut aliquis homo non possit a Deo efficaciter vocari, licet Deus velit, vel potius ut non possit Deus id efficaciter velle. Probatur sequela, quia, ut Deus hoc possit velle, supponenda est conditionata scientia, qua cognoscat hominem in aliqua occasione consensurum suæ vocationi, si hoc vel illo modo ipsum excitet; hæc autem scientia non est necessaria simpliciter; supponit enim objectum contingens, quod accidere potest, ut nunquam sit futurum, et consequenter ut non fuerit præcivitum; quia id quod contingens est simpliciter potest non esse; ergo, etiam talis scientia, ut terminata ad tale objectum, potuit non esse in Deo. Itaque potuit Deus de aliquo homine præscire, in omni tempore et occasione repugnaturum fuisse vocationi, nunquamque fuisse consensurum; ergo talem hominem non posset Deus efficaciter convertere, quod videtur valde repugnans divinæ omnipotentia, ut Augustinus dixit in Enrichid., cap. 95.

Tertia. — Tertia difficultas est, quia sequitur eundem modum vocationis efficaciæ esse necessarium ad bona opera moralia et naturalia, qui est ad supernaturalia; eundem (inquam) modum, quoad efficacitatem, licet quoad gradum perfectionis seu entis non sit æqualitas; sicut etiam non est æqualitas inter vocationem efficacem ad attritionem vel contritionem in perfectione, est autem æqualitas in modo efficaciæ; ita ergo erit respectu actuum naturalium, quod est satis absurdum. Sequela probatur, quia etiam ad consensum in actibus bonis ordinis naturæ, est necessaria aliqua mentis excitatio et apprehensio; præcivit ergo Deus quando et quomodo excitandus est homo ad bonum actum moralem, ita ut consentiat, et consequenter, si homo aliquando ita excitatur, ut operetur bene moraliter, illa excitatio, ut a divina providentia provenit, est quædam vocatio efficax ad illum actum, non minus quam sit similis excitatio proportionata ad actum supernaturalem. Hoc autem esse inconveniens probatur, quia hinc sequi-

tur ad omnem actum bonum moraliter esse necessarium auxilium speciale gratiæ; quia illa vocatio efficax non est debita naturæ; posset enim Deus ita res disponere, ut tali homini non offerretur talis occasio, vel tale objectum, excitans illum ad talem actum bonum, tali tempore et modo quo illum erat operaturus; ergo, quod Deus ita res disposuerit, fuit speciale beneficium gratuitum, sine quo non posset homo illum actum exercere. Hoc autem posterius consequens, nimirum ad singulos actus bonos esse necessarium speciale auxilium, reprehendunt graviter fere omnes Theologi in Gregorio et Capreol., tum quia inde fiet hominem ex se nil posse nisi peccare, non solum in natura lapsa, sed etiam in integra, idemque sequitur de angelo; nam ratio facta in omni voluntate creata procedit; tum etiam quia ex illa doctrina, quæ in specie videtur gratiam amplificare, enervantur maxime multa principia et fundamenta doctrinæ Catholice de necessitate gratiæ; dicere enim quis posset omnem actum moraliter bonum esse dispositionem ad gratiam, quia ipse semper est a priori gratia. Imo etiam dicere posset non esse necessarios alios actus supernaturales, quia ex Scriptura et Conciliis solum habemus esse necessarios actus, qui sine gratia speciali fieri non possunt; ergo, si actus morales hoc habent, in eis verificatur Conciliorum doctrina, neque erit sufficiens fundamentum ad ponendos alios actus. Imo hinc ulterius eadem proportionem sequitur nullum actum malum posse fieri ab homine, nisi ex aliqua exitatione seu vocatione efficaci ad malum, et ex speciali desertione Dei constituentis hominem in tali occasione in qua prænovit infallibiliter illum consensurum.

Quarta. — Quarta et ultima difficultas est, quia, licet in præscientia divina supponatur quid homo, in hac vel illa occasione constitutus, voliturus sit, tamen in re ipsa dicitur homo hoc voliturus ex se, et ex suo arbitrio, ita ut non ideo sit facturus, quia Deus id præcivit; sed e converso, ideo Deus præciverit, quia ipse est facturus; ergo in re, ipsa efficacia gratiæ reducitur ad liberum arbitrium, et Deo solum attribuitur, quod tunc gratiam vocationis tribuerit, quando liberum arbitrium repugnaturum non erat, in quo plus nimio attribui videtur libero arbitrio, et gratiæ derogari.

Ad primam objectionem.

14. Ad priorem partem, seu rationem du-

bitandi, respondetur esse longe disparem rationem de gratia efficaci hoc modo explicata, ac juxta alias sententias; nam, quacumque ratione gratia efficax, antecedens seu præveniens usum libertatis, ponatur includere rem aliquam, vel motionem, vel qualitatem, vel quidquid illud sit, quam non includit gratia non efficax, sequitur necessario omnem gratiam non efficacem esse insufficientem; quia deest aliquid necessarium, quod nec datur, neque est in hominis potestate, sed ex sola Dei voluntate aut datur, aut negatur. At vero gratia efficax præveniens usum liberi arbitrii, prout a nobis explicata est, nullam rem, qualitatem aut motionem necessario requirit, quam non possit includere vocatio non efficax. Imo, ut infra dicemus, c. 17, eadem omnino excitatio in uno potest esse efficax et habere effectum, et non habere in alio. Et ideo nihil in re includit ex parte hominis vocatio efficax, quod non includat vel includere possit vocatio sufficiens, si homo illa uti velit. Ex parte autem Dei antecedit præscientia effectus in uno et non in alio; tamen hæc ipsa differentia non est ex solo Deo, sed etiam ex libero arbitrio; nam in potestate hominis, de quo Deus præscivit non consensurum vocationi, est facere ut Deus præsciverit ipsum consensurum vocationi, nam in potestate ejus revera est consentire; quod si consensurus esset, id Deus præscivisset; atque ita est in potestate ejus habere efficacem vocationem, vel (quod in idem redit) soli ejus defectui, et pravo usui libertatis tribuendum est, quod talis vocatio non sit efficax. Unde ad difficultatem in forma respondetur, admittendo prædictam vocationem efficacem esse necessariam ad singulos actus in re efficiendos, non vero ad potestatem faciendi singulos actus, quia illa necessitas non est ex parte causæ, neque ex suppositione antecedente simpliciter, quomodo repugnat, aliquid necessarium esse ad facere et non ad posse, ut supra probatum est; sed est necessitas ex suppositione consequente et extrinseca; quia nihil potest fieri in tempore quod non fuerit præscitum ab æterno, et ea suppositione facta, non potest aliter fieri quam præscitum sit, quia hypothesis illa supponit jam effectum ita esse futurum; quo sensu distinxit Augustinus, de Correct. et grat., cap. 11 et 12, auxilium ad posse perseverare, ab auxilio ad perseverandum. Hoc ergo sensu admittimus auxilium efficax ad faciendum, esse necessarium ad singulos actus, quia necesse est dari sub illa Dei præscientia,

qua Deus novit an detur opportuno tempore quo habiturum est effectum, necne; et quia hoc ipsum, scilicet, quod sit aut non sit habiturum effectum, pendet ex libero usu voluntatis, ideo tota illa necessitas non est antecedens, sed consequens, ac propterea non repugnat libertati, et stare etiam potest cum sufficientia gratiæ, quæ efficax non sit.

15. *Obiectio. — Solvitur.* — Dices, quamvis verum sit esse in potestate hominis cum tali vocatione operari et non operari, et hac ratione ab ipso aliquo modo pendeat, quod Deus præsciverit an hoc vel illud esset factururus, tamen, supposito quod Deus præscivit Petrum consensurum fuisse tali vocationi, tali tempore, et Joannem repugnaturum, vel eundem Petrum alio tempore fuisse rejecturum vocationem; hoc (inquam) posito, nullo modo est in potestate Petri quod hoc vel illo tempore vocetur; neque in potestate Joannis quod alia vocatione vel alio opportuniori tempore vocetur, et tamen hinc pendet tota salus, et hoc maxime necessarium est ut detur gratia efficax; ergo sine hoc nihil sufficit; ergo nec sufficientia, nec efficacia gratiæ est in hominis potestate ac libertate. Respondetur in hoc maxime habere locum, ut capite sequent. dicam, illud Pauli ad Roman. 9: *Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis*, et illud item: *Quis enim te discernit?* 1 Corinth. 4. Nam, posita illa hypothesi, revera ex sola Dei voluntate provenit talis discretio, seu rerum dispositio in æterna Dei providentia ac prædestinatione, ex qua in tempore provenit, ut uni detur auxilium tempore congruo, non vero alteri. Sed hinc nec minuitur potestas obtinendi salutem in eo qui non convertitur, nec imponitur necessitas ei qui convertitur; quia illa divina dispositio est mere extrinseca, et non immutat modum operandi causæ proximæ, sed relinquit illam operari vel non operari prout novit esse operaturam, vel non operaturam, si in tali opportunitate constituatur. Quo etiam fit ut totum illud providentiæ genus sit ex suppositione liberi usus prævisi, saltem conditionate, et ideo illa suppositio non sit simpliciter antecedens, qualem esse oportet illam quæ repugnat libertati, de quo dicemus plura c. 16.

Ad primam difficultatem posteriori loco positam. — Ad alteram partem difficultatum respondetur, ad primam, distinguendum esse inter Dei voluntatem ordinantem et permittentem, id est, inter voluntatem qua vult vel procurat aliquid fieri, vel qua tantum vult

permittere ut fiat. Quoad voluntatem ergo permittentem, concedendum est Deum, ex certa et infallibili præscientia, velle dare auxilia gratiæ hominibus, illis modis et temporibus, quibus novit multos homines majori ex parte fore repugnaturum, vel obstacula et impedimenta suæ gratiæ adhibituros. Quod in omni sententia necessario fatendum est; nam, qui hæc omnia fieri putant per physicas prædeterminationes, negare non possunt quin Deus præsciverit, cum his prædeterminationibus, quas de facto conferre decrevit, tot homines fore consensuros gratiæ, et tot repugnaturum. Qui vero et prædeterminationes physicas, et scientiam conditionatam infallibilem negant, negare non possunt quin saltem prænoyerit Deus, tantam hominum multitudinem relictam cum his solis auxiliis gratiæ, quæ de facto conferre decrevit, relinquit in magnis periculis, et ex vi omnium causarum concurrentium in natura lapsa, morali quadam certitudine evenire, ut plures resistent gratiæ et damnentur, quod, moraliter loquendo, perinde est ac si fiat ex certa præscientia. Utrisque ergo eadem quæ nobis superest difficultas, quam utrique augent, aliquid indignum Deo tribuendo. Priores enim æque faciunt Deum auctorem profectus et defectus, seu consensus et repugnantiae voluntatis humanæ, nam utrumque fit actu positivo voluntatis et ad utrumque Deus illam prædeterminat, ut dicunt. Posteriores vero, præter ignorantiam quamdam, vel carentiam scientiæ, quam Deo tribuunt, valde imperfecte declarant modum providentiæ et prædestinationis ex parte divinæ voluntatis, quia non potest efficaciter intendere alicujus hominis salutem per certa et determinata merita; sed necesse est ut prius ejus consensum prævideat, ut latius c. 16 videbimus. Igitur, quod ad voluntatem permittentem spectat, nihil absurdi in eo est quod Deus, certo sciens et prævidens fore ut, servato tali providentiæ modo, tot homines damnentur, illud permittere voluerit, sed habet solum illam admirationem, ex qua Paulus dixit (Ad Rom. 11): *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus!* Quod vero spectat ad voluntatem ordinantem, Deus non elegit hunc modum providentiæ, neque observavit ea tempora in quibus homines repugnaturum vocat, ut eos non salvet cum efficacia; id enim et indignum est bonitate Dei, et ab illa voluntate alienum, qua vult omnes homines salvos fieri, ut l. 2, c. 4 et 5, late tractatum est. Igi-

tur per se primo intendit Deus in toto hoc providentiæ genere hominum salutem, quam cum infinitis modis, quos in thesauro sapientiæ suæ habet reconditos, procurare potuisset, ex omnibus illis hunc elegit sua voluntate et arbitrio; et fortasse eadem scientia, qua prævidit, servato hoc providentiæ modo, tot homines fore damnandos, prævidit etiam idem accidere debuisse, vel creando alios homines, vel aliter eis providendo, nisi omnibus et singulis specialissima dona gratiæ conferret, quod nec tenebatur Deus facere, nec fortasse expediebat, ut divina gratia, simul et justitia, magis ostenderetur; simulque constaret quanta sit hominis fragilitas, nisi divina gratia abundanter præveniatur et custodiatur. Neque hinc fit Deum non velle et optare salutem eorum hominum, qui illam non sunt consecuturi, cum vere ac sufficienter eis provideat, quo eam assequi possint, et assequantur si velint; sed solum sequitur Deum non omnino absolute et efficaciter intendisse eorum salutem, quod verum est, et nullum habet inconveniens, quia nullo jure aut debito tenebatur Deus omnium salutem efficaciter intendere, aut procurare.

16. *Ad secundam.* — Ad secundam difficultatem respondetur negando sequelam, quia cum infinita sit Dei potentia, et sapientia, qua novit omnia auxilia et omnes modos quibus potest voluntatem hominis ad aliquid inclinare, impossibile est quin aliquem prævideat, quo tandem homo consensurus sit, si ei applicetur. Ita docuit Augustinus, quæst. 2 ad Simplic., circa medium, his verbis: *Cum alius sic, alius autem sic moveatur ad fidem, eademque res sæpe alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat, aliumque moveat, alium non moveat, quis dicat defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est?* Et addit: *Quod sit tanta quoque potest esse obstinatio voluntatis, ut contra omnes modos vocationis obdurescat mentis aversio, quaeritur etiam utrum de divina pœna sit ipsa duritia?* Ac si dicat nunquam esse posse tantam duritiam, quin possit divina aliqua vocatione emolliri; et ideo quod negetur talis vocatio, quæ cor obduratum emolliret, ad divinam pœnam esse referendum, et hoc est quod subdit Augustinus: *Cum enim Deus deserit, non sic vocando quomodo ad fidem moveri potest, quis etiam dicat modum, quo ei persuaderetur ut crederet, etiam Omnipotenti defuisse?*

In quibus verbis obiter etiam animadverto, quomodo Augustinus efficaciam gratiæ, non in prædeterminatione physica, sed in modo vocationis constituit; nam, si in physica prædeterminatione constitueret, cum quacumque vocatione quodlibet induratum cor posset Deus efficaciter determinare quo vellet. Deinde etiam animadverto posse hominem interdum ita esse dispositum, ut nulla ordinaria vocatione convertendus sit. Unde non est inconueniens, quod potuerit Deus, illa conditionata scientia, de aliquo prævidere non esse convertendum omnibus auxiliis ordinariis gratiæ; tamen, quia præter hæc auxilia potest Deus infinitis modis hominem adjuvare et vocare, ideo simpliciter fieri non potest quin præcognoscat Deus plures gratias, seu auxilia quibus de facto converteret hominem, si vellet illa præstare. Quod a fortiori patet, quia, si Deus sinat hominem tentari a dæmone omnibus modis quibus ille novit et potest ipsum tentare, impossibile est ut sola libertate homo ei resistat, sed infallibile erit ut aliquo modo tentationis cadat; sed multo est potentior divina gratia, et plures modos novit Deus inclinandi et trahendi voluntatem, ut bonis consentiat; ergo non est contingens ut ex tot gratiæ auxiliis et vocationibus non præcognoscat aliqua, cui homo consensurus sit.

Quod si quis mordicus contendat totam hanc impossibilitatem solum esse moralem, atque adeo non implicare contradictionem quod oppositum accidat, cum simpliciter loquendo ex libertatis usu pendeat, ideoque simpliciter admittendum esse, posse ita accidere, metaphysice seu logice loquendo, respondetur totum hoc verum esse, nullumque inde sequi inconueniens. Nam si, per impossibile, admitteremus aliquam voluntatem futuram fuisse tam pravam, ut omnibus temporibus et momentis resituta esset cuicumque vocationi, quantumvis potentissimæ, inde nihil sequitur contra divinam omnipotentiam, sed solum sequitur voluntatem vere ac proprie manere liberam, posita quacumque Dei vocatione, quod verissimum est. Et consequenter sequitur, data illa hypothesi, Deum non posse talem voluntatem efficaciter et libere convertere, quam præsupponitur cognovisse restitutam semper, si liber usus ei concedatur, posset famen illam convertere quo vellet, impediendo libertatis usum. Et in hoc divina omnipotentia satis ostenditur. Tamen illa hypothesis, ut dixi, simpliciter impossibilis est.

17. *Ad tertiam.* — Ad tertiam, quod ad præscientiam attinet, verum est æque esse infallibile apud Deum, hominem esse operaturum bene moraliter cum hac occasione, vel naturali repræsentatione talis objecti, sicut est infallibile consensurum, si supernaturaliter tali modo vocetur. Imo in actibus malis est eadem infallibilitas ex parte præscientiæ, ut constat ex paritate rationis, et dicitur latius infra, l. 4. Ex parte vero divinæ voluntatis, non est eadem ratio, saltem quoad actus malos; quia, cum Deus præscit hominem peccaturum si in tali occasione constituatur, non vult ipsum in ea constitui ut peccet, sed vult aut sinit in ea constitui propter aliquem bonum finem, permittendo ut peccet. At vero respectu actuum bonorum, maxime supernaturalium, vult hominem constituere in ea opportunitate, in qua est bene operaturus, ex affectu et intentione ipsius bonæ operationis. Et ideo, quando illa operatio est supernaturalis, quia vocatio ad illam, et opportunitas eam perficiendi, provenit ex speciali providentia gratiæ, et ex peculiari intentione divina, ut c. 16 explicabitur, dicitur esse ex vocatione efficaci; quando vero morale opus bonum est tantum ordinis naturæ, provenire potest a sola generali providentia Dei absque illa specialiori præmotione, aut prædefinitione divina, ut constat ex dictis in libr. 2; ideo non tribuitur illa operatio speciali efficaciæ vocationis aut excitationis divinæ ad tale opus.

Concedo tamen fuisse peculiare beneficium Dei, quod ex certa scientia et prævisione aliquem hominem creaverit sub ea rerum dispositione et administratione, in qua novit habiturum occasiones bene operandi potius quam male. Sed, si tota hæc bonitas sistat in ordine naturali, illud non potest dici beneficium gratiæ præcise consideratum, sed pertinet ad beneficium naturæ. Sicut, quod Deus ita disposuerit causas naturales, ut ex eis hic homo producat potius quam alius, qui nunquam erit, vel quod producat sanus, et integer, vel robustus, cum alter concipiatur æger, alter mutilus, alter debilis, peculiare Dei beneficium est; non tamen gratiæ, sed naturæ, si per se ac præcise consideretur, prout nunc loquimur. Sic igitur illud etiam est beneficium naturæ, quamvis in eo ordine tanto majus sit, quanto bona honesta superant utilia. Quocirca, quamvis demus quodlibet bonum opus esse peculiare beneficium Dei, non ideo sequitur esse ex speciali auxilio gratiæ; nam illa occasio, vel repræsentatio objecti moven-

tis ad actionem moralem bonam, ex communi providentia et generali influxu provenit; quæ licet non sint debita simpliciter, tamen, supposita prima dispositione generalium causarum universi, debita est eo modo quo cuicumque causæ naturali debetur concursus, supposita applicatione passi; quamvis illa applicatio non fuerit tali agenti debita, nisi supposito communi cursu et ordine causarum naturalium.

18. *Ad quartam.* — Ad quartam difficultatem respondetur: si per efficaciam gratiæ intelligatur efficientia, seu physica determinatio ad consensum liberum, sic concedo gratiam non habere efficaciam sine libero arbitrio, quamvis nec liberum arbitrium possit eam habere in actibus supernaturalibus sine gratia, prius operante ut velimus, et postea cooperante cum volumus. Unde, cum dicitur hanc efficaciam pendere ab homine, seu ab ejus arbitrio, ex se æquivocum est, et illis verbis non recte explicatur. Indicatur enim ita ex se posse, ut suis solis viribus possit, quod falsum est quantum ad efficiendum, quamvis sit verum quantum ad resistendum. Verius ergo ac proprius dicitur hanc efficientiam semper requirere usum liberi arbitrii, et sine illius influxu esse non posse, et ex sola ejus libertate impediri posse. Si autem efficacia gratiæ sumatur in actu primo per respectum ad infallibilem connexionem quam habet cum actu secundo, quomodo tribuitur vocationi efficaci, sic gratia efficax non includit intrinsece cooperationem liberi arbitrii, includit tamen habitudinem ad illam; et ita in executione nunquam exercetur illa efficacia sine cooperatione liberi arbitrii, quamvis non reducat in illud simpliciter, sed in gratiam vocantem et adjuvantem. In intentione autem, seu præparatione talis vocationis et auxilii, quod non solum sit sufficiens, sed infallibiliter sit futurum efficax, reductio fit in solam divinam voluntatem, ut dictum est, et amplius in sequenti capite explicabimus.

CAPUT XV.

SOLVUNTUR OBJECTIONES, PRÆSERTIM EX SCRIPTURA ET AUGUSTINO.

1. *Prima objectio ex Scriptura.* — Multa ex fundamentis quibus auctores contrariæ sententiæ moti sunt ad constituendam efficaciam gratiæ in prædeterminatione physica, sunt in

superioribus expedita. Tamen, ut omni ex parte eis satisfaciamus, oportet reliqua, quæ supersunt, sigillatim proponere, et præsertim nonnullas locutiones Scripturæ, et Augustinum amplius declarare, ut evidentius constet, quod certissimum existimamus, sententiam illam nullum habere in Patribus fundamentum. Primo ergo objiciuntur illa testimonia, in quibus dicitur Deus facere ut faciamus, Ezech. 11 et 36: *Auferam a vobis cor lapideum, et dabo vobis cor carneum; Spiritum meum ponam in medio vestri, et faciam ut in præceptis meis ambuletis.* Quod testimonium ad rem præsentem late exponit Augustinus, de Gratia et libero arbitrio, c. 14 et sequent.; et Fulgentius, libro primo ad Monym. Et quidem verba illa, *Auferam, dabo, faciam ut faciatis*, actionem physicam et efficacem significant. Secundo, afferuntur illa testimonia, in quibus soli divinæ voluntati tribuitur hominis salus, vel conversio. Potissimum est illud ad Romanos 9: *Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis*, cui consonat illud ad Philip. 2: *Deus est qui operatur in vobis velle et perficere pro bona voluntate.* Quæ loca tractans Augustinus in Enchiridio, cap. 32, et libr. 1 ad Simplic., quæstion. 2, et sæpe alias, vult totum esse tribuendum soli Deo. Tertio, hoc confirmant illa testimonia, in quibus justificatio hominis per bona opera voluntati divinæ per modum creationis tribuitur, quia ex sola illa pendet, saltem quoad prædeterminationem. Sic dicitur ad Ephes. 2: *Creati in operibus bonis, quæ præparavit Deus, ut in eis ambulemus.* Unde David, Psal. 50 petebat: *Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis.* Facit etiam illud 1 ad Corinth. 12: *Hæc omnia operatur unus et idem Spiritus, dividens singulis, prout vult*, et alia similia, quæ sunt frequentia. Quarto, præcipue adduci solet illud 1 ad Corinth. 4: *Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Quem locum ad hanc etiam causam tractat Augustinus, libro de Prædestinat. Sanctorum, capite quinto et sexto, dicens, Paulum illis verbis docere, neminem posse sibi tribuere quod sit melior alio, vel quod credat aut amet præ aliis, quia hoc totum accepit a Deo, cui hoc tribuendum est. At vero si libera determinatio ita esset ab homine, ut non esset ex priori prædeterminatione divina, discretio unius ab alio, homini potius quam Deo esset tribuenda, quia hæc discretio per hanc determinationem libe-